

PROTESTÁNS HETILAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Megjelen minden héten egyszer szombaton egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt. — Az osztrák-magyar monarchián kívül eső országokba egy évre 7 frt. — Egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt; kétszáz szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr.; harmadiknál 70 kr.; bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Nagy Péterfia-utca 961. sz. intézendők.

Pro domo sua.

Valahányszor kezünket kinyújtjuk kath. lap után, mindig egy és ugyanazon refrainre akadunk. Szünet nélkül ama tétel hangoztatással találkozunk, miszerint a róm. kath. egyház tulajdonképeni rendeltetése nem más, mint az összes emberiséget az ő általa hirdetett keresztyén hitre téríteni. Ámbár már unalmasnak tarthatni eme themának folyton megújuló ismétlését, mégis az alább kifejtett körülményeknél fogva, bár nem örömet, ez alkalommal is felvesszük az elénkbe dobott keztyüt. — Hogy azonban ne látszassunk olyanoknak, kik valami ügy egyoldalú felfogásához makacsul ragaszkodunk, ez úttal is mindenek előtt kijelentjük, miszerint azon fentemlített hivatás, melyet a róm. kath. egyház folyvást kizárólagos birtokának lenni állít, kétségkívül saját felfogásunk szerint is a legmagasztosabb, mely csak gondolható. „Miután egy mindenható Isten kormányozza a mindenséget, az egész föld kerekégén legyen egy uralkodó egyház!” Képzeltető-e ennél nagyobbzerű eszmény? Bizonyos, hogy nem!

Csakhogy reánk emberekre nézve a lealázó körülmény az, miszerint emez eszmény a képzelt és óhajtott egy egyházzal örökkévaló lehetetlenség. A biblia és a józan tudomány egy iránt úgy fogják fel az összes létet, hogy van egy teremtő és fenntartó kútfő-világzellelem, Isten, de a látható világot számtalan erők képezik, melyek saját lényegök szerint törekednek magokat az életben érvényesíteni. Pál apostol is, midőn a láthatlan és látható világ tényezőit a legtisztábban iparkodik megmagyarázni, eme fenkölt szavakra fakad: „*Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus; et divisiones ministracionum, idem autem dominus; et divisiones operationum sunt, idem vero deus, qui operatur omnia in omnibus.*“ (I. korinth. XII., 4—6.)

Bevalljuk, hogy ily érvekkel párhúzamba téve a pápai Róma fentérintett célját és törekvését, bennünk azon meggyőződés vert gyökeret, hogy az

emberiséggel szemközt Róma maga magát tartja a Pál apostol által hangsúlyozott *spiritusnak, dominusnak* és *deusnak*. Legalább másképen meg nem magyarázható azon szakadatlan követelése, hogy minden földi vándor tagadja meg Istentől nyert szellemi tehetségeit és engedelmesséjék a pápa parancsainak — vakon.

Különben daczára a felhozott meggyőződésünknek, nem resteljük kimondani, hogy mi amaz igényt nem kifogásolnók, ha a történelemből láthatnók, miszerint a keresztyén Róma jézusi önzetlenséggel mindig csak mennyei javak után törekedett, mindig csak az emberiség szellemi fejlesztése és anyagi jóléte szolgálatában állott volna. De a történelem majdnem minden lapján inkább az ellenkezőt mutatja fel. Azt hirdeti és bizonyítja is, hogy a jézusi valláseszme egy keresztyén egyház által sem zsákmányoltatott ki oly mértékben az önérdek és önzés kielégítésére, mint a római által. Azon vallási ország, melyet a katholicizmus létesített, szigorúan véve mégis csak torzképe a Jézus által hirdetett és tanított Istenországnak. Azok, kik esküdt ellenégei, még azon állítástól sem riadnak vissza, hogy a róm. kath. egyház a felebaráti szeretet helyett gyűlöletet és üldözést; lelkiismereti szabadság helyett szellemi szolgaságot; a népek felvirágzása helyett azoknak tönkrejutását eszközölte, ápolta és terjesztette.

Mi nem tartozunk ezekhez, de mégis a történelmi érvek objectív mérlegelése nyomán akaratlannul azon nézethez vezéreltetünk, hogy Rómának azon folytonos állítása és figyelmeztetése, miszerint nála nélkül lehetetlen boldogulni és üdvözülni, csak olyan szokásos „*pro domo sua*“-télé szójárás, milyennel mindenütt találkozunk, hol az önérdek az élet egyedüli rugóját képezi. Untig volt alkalmunk, kétségbevonhatlan példákkal kimutatni, hogy ama tengely, mely körül a katholicizmus minden fáradozása, gondolkodása és érzelme forog, nem egyéb, mint hatalomvágy. Hogy ezt kielégítse, fejedelme-

ket és népeket igen gyakran átok alá vetett, poenitentiát szabott reájok; kik engedelmeskedni nem akartak, félre tette útjából: mindent, hogy minél több pénz gyűljön össze a templomok perselyeiben, a püspökök erszényeiben, de különösen Rómában, a pápai pénztárban, mert a pénz: hatalom.

Igaz, nem tagadhatni, hogy valamint a magas klérus átalában, úgy a pápák különösen jövedelmük nagyobb részét a katolicizmus előmozdítására, törekvéseinek keresztülvitelére fordították. Oly hadseregek, minőket XIV. Gergely toborzott s Franciaországba küldött; oly élénk részvét, minővel VIII. Kelemen a törökök elleni hadjáratot támogatta; oly segélyezések, minőkben V. Pál a ligát és a habsburgi házat részesítette és melyeket XV. Gergely megkettőztetett: kétségkívül tömérdek pénzösszegeket nyeltek el. Valamint a nagyszerű templomok, zárdák, kápolnák és egyéb remekművek, melyek mindenütt, hol a róm. kath. egyház fénye, feltüntetendő volt, építették, szintén nagy költségeket okoztak.

De azt sem tagadhatni, hogy a magas klérus, a vatikáni hivatalnokok és különösen a pápának családi összekötései is száraz kúttakként szomjúhöztek és epedtek a vallásos buzgóságnak Rómában összefolyó pénzáldozatai után. Családi összekötések a coelibatus mellett? Nem tévedés ez? Nem! Miután a pápák pénz tekintetében is hatalmasak lettek volt, rokonaik szintén gazdagság után vágyódtak. Csakhamar azon divat honosult meg, hogy az egyházi jövedelmek feleslege rendszeren a pápai rokonok kezébe került vagy fizetés, vagy ajándék, vagy hagyományképen.

Rendszeresen rendezett nepotismus jött létre, melynek alkotója V. Sixtus volt. Ez egy álkonát bibornoknak nevezte ki 100,000 scudi évi jövedelem mellett. Egy másikat mentonai Marchésévé tett s később a venafroi fejedelemséggel és a celanoi grófsággal ajándékozott meg. A Peretti család húzamosb ideig ily módon szerepelt mint nagy tekintélyű ház és számos tagja viselte a bibornoki méltóságot. Még hatalmasabbak lettek ez úton az Aldobrandini-ek, kik közül Péter nevű nagybátya, VIII. Kelemtől 60,000 scudi évi jövedelmet húzott; János Ferencz nevű pedig a 60,000 scudi évi jövedelem mellett még St.-Angelo castellanja, Borgo helytartója, a pápai őrsereg kapitánya és az egyház generálisa is volt. Ranke — ki szerint ezen adatokat idézzük — azt mondja, hogy az erre vonatkozó okmányok kutatása alkalmával egy számlára akadott, mely bizonyítja, hogy VIII. Kelemen

az említett utóbbi rokonának 13 év alatt egy millió scudit utalványozott ki ajándékol.

Különben elég ebből ennyi! Ideje, hogy megfeleljek azon kérdésre, miért bolygatom én már ismét ezen régen elmúlt kellemetlen dolgokat. Kiemelem, hogy nem türelmetlenségi viszketegből, hanem azon egyszerű okból, mert a róm. kath. lapok, hol csak alkalmuk nyílik, szót ragadnak, „*pro domo sua*.” És mert eme felszólalások rendszeren éles vágásokat osztanak a protestantismusnak. Így támadt bennem azon meggyőződés, hogy míg a r. kath. egyház így beszél, nekünk sem szabad hallgatnunk, mert nemcsak jogunk, hanem kötelességünk is, szintén szólani „*pro domo nostra*.” Még pedig annál inkább, mert nekünk, szegény protestánsoknak, oly nepotismust, mint Rómának, szemünkre lobbantani nem lehet. Azonkívül nem is lesünk oly argus szemmel a katolicizmus egyes gyengéire, mint az a nálunk előfordulókra. Sok maradna köztünk érintetlenül, ha a róm. katolicizmus elvalahára a paritási társalgásba és bánásmódba beleszoknék. De így folyvást csak mint a keresztyén *Areopag* szól azokhoz és azokról is, kik már régóta nem Rómában keresik a mennyországba vezető útát.

Ily két rendbeli felszólalás, mely a napokban történt, birt engem jelen nyilatkozatomra. A „*Religió*” ez évi 18. számában ugyanis nagy örömmel hirdeti a németországi protestantismus feloszlását ezen szavakkal: „Azon arányban, melyben az egyesült calvinistico-lutherán protestáns unio szétbomlik, szaporodnak az apró-cseprő felekezetek. Már oly protestáns felekezet is keletkezett, melynek hitvallási elvei közt ott van az emberi nemnek minden eszközzel való kiirtása. Vannak fanatikus protestánsok, kik azt hiszik, hogy az antikrisztus már megszületett Franciaországban s át fogja nem sokára lépni a Rajnát, tehát itt az ideje, hogy a németek bünbánatot tartsanak. Ha a német protestantismusnak pásztorai nem volnának oly nagy számban az atheismus hivei, mint a hányan azok, akkor könnyű volna az Isten törvénye ellen megindult eme mozgalmat elfojtani. De így majdnem semmi befolyással sem bírván a népre, mit sem tehetnek. Az önfejű nép a szentírásra támaszkodik s különösen az ó-szövetségből idéz tévelyek igazolására helyeket. *Kézszel fogható bizonyíték az, mennyire szükséges Isten egyházában az élő tekintély, hogy a népnek a szentírás értelmét hiteles közeg közvetítse.*”

Eltekintve attól, hogy szerintünk is úgy látszik, hogy Franciaországban megszületett az antikrisztus, mely azonban nem minket, hanem a róm.

kath. egyházat aggodalomba ejti a congregatiók elleni rendszabályok által, mi nem tagadjuk, hogy a vallási rajongás minden időben elég furcsa szentet teremtett. Assisi Ferencz is így került a sertések posványába; és Lourdesből épen e napokban olvastuk, hogy az ott összegyülni szokott ábitatoskodóknak emberi önértetét legkevésbé sem sérti az ottani templomban egy márványtáblán olvasható ama figyelmeztetés, hogy igyák a szent kútból való vizet és egyék a szent hely körül sarjadosó füvet. De a „Religió“ még is téved, ha a németországi protestantismus kebelében előforduló hiányokat, mint vizet a katolicizmus malmára, mint nyereséget „*pro domo sua*“ tekinthetni véli. Annyi igaz, hogy az ott előforduló fogyatkozások nem felelnek meg a prot. egyház evangéliumi szellemének. Azonban mi azokból következtetve nem juthatunk a Religió által kiemelt conclusióhoz, t. i. *hogy az Isten egyházában az élő tekintély mulhatlanul szükséges.* — Sőt ellenkezőleg, azt tartjuk, miszerint minden ilyszerű kinövés a német prot. egyházban épen az élő tekintély, a hivekre ráparancsolt unio és az udvari consistoriumok hierarchikus magatartása következtében keletkeznek és korántsem gyarapítják a katolicizmust, távolról sem epednek a római bibliamagyarázat után, hanem szabad önelhatározás alapján keletkezett egyházi szervezkedés után kiáltanak. Ez pedig a szabad protestantismusra való viz, ez érvelés „*pro domo nostra*“, mert mi azt tartjuk, hogy az igazi vallás az, mely a szabad, Krisztus szellemében gyökeredző önmeggyőződésen alapszik.

Sokkal kedvesebb előttünk a „*Magyar Állam*“ észjárása; ámbár ez is egy kicsit túloz, mindön „*pro domo sua*“ most már, midőn még alkalmasint távol vagyunk az új országgyűlési követválasztástól, arra inti hazánk katolikusait, hogy iparkodjanak majd kebelbeli férfiakat küldeni az új parlamentbe. Indokolja figyelmeztetését azzal, hogy a jelenlegi kormány és parlament a katolikus érdekeket nem óltalmazza és a protestantismusból eredő szabadelvűség minden, különösen az egyházi tekintélyt aláássa. Valóban furcsa vallomások ezek róm. kath. lapok részéről. Mig az egyik örömmre fakad, hogy a prot. Németországban a protestantismus felozlásban van, addig a másik keserű panaszban tör ki s bókot mondván nekünk, azt hirdeti, hogy a kath. Magyarország veszélyben forog, protest. törekvéseknek áldozatul esik.

Szerencse, hogy mind ezt csak „*pro domo sua*“-féle felszólalásnak tekintjük s tudjuk, miszerint Samassa ő excellentiájának felséges és férfias re-

monstratioja daczára is hazai ügyeinkre a legdöntőbb befolyással van a róm. kath. klérus. Épen azért örülünk, hogy azon elv szerint: „*Quid uni justum, alteri aequum*“ mi is sorakozás által — mint az utolsó ref. convent fényesen bizonyítja — gondoskodunk arról, hogy a hazai ügyekre a prot. elvek is legyenek mérvadók mindenütt ott, hol a részrehajlatlanság a pártérdekekkel a győzelem babérjáért vív. Most is azon fogadást tesszük, hogy ha majd a követválasztási óra int, szellemi eszközeink — mert anyagiakkal nem rendelkezünk — megfeszített működése az leend, miszerint oly férfiak jöjjenek a parlamentbe minél nagyobb számmal, kik elvalahára kormányra jutassák az igazi élő tekintélyt a társadalom életében, t. i. a jogállamot, mely határain belül kizárólagos vallásfelekezetet nem ismer és nem tiir.

Ez maradjon főelvünk „*pro domo nostra*.“ Hogy miért, ezt most bővebben nem indokoljuk. Bemutatuk e sorok elején a hajdani pápai Róma arczképét pár jellemző vonásban. — Az elfogulatlan szem ez arczképben könnyen ráismer a jelenlegi pápai Róma törekvéseire is. Ez elég arra, hogy az élő nemzedék Rómától az állami élet felvirágzását ne reményelje. Tanulhatni ebből, miszerint a róm. kath. egyház valahányszor az emberiséget inti, hogy nála nélkül boldogulni és üdvözülni nem lehet, csak azt akarja elérni több más előny mellett, hogy Róma ismét legyen, a mi V. Pál alatt volt: *Európának első pénzpiacza.* Elég bő indok, hogy szünetnélkül felszólaljon „*pro domo sua*.“

Bierbrunner Gusztáv.

Kéretlen tanács.

IV.

Hogy a debreczeni reáliskola nem a város óriási többsége érdekeinek szolgál, arról bárkit meggyőzhet a mult évről közzétett értesítőbe vetett egyetlen pillantás. Mert igaz ugyan, hogy e szerint a reáliskolába járt összesen 83 fiu közül 21 nek atyja földbirtokos vagy bérlő, 26-é pedig ugynevezett intelligens ember s 35-é kereskedő vagy iparos: de ha nem említjük is azt, hogy fájdalommal nélkülözzük annak kimutatását, hány volt a 83 tanuló közül debreczeni, lehetetlen fel nem tűnni annak, hogy mig Debreczen város óriási többsége református, a reáliskola népességében 34 a ref. és 31 p. o. az izraelita. Isten őrizzen, hogy a vallásfelekezeti különbséget akarjam bizonyítékul használni a reáliskola ellen, csak azt akarom kihozni az egészből, hogy e megoszlásból ugy látszik, hogy a reáliskola épen nem a leendő debreczeni gazdák (fentebb érintém, hogy nem is a leendő intelligentia) hanem főkép a leendő kereskedők s részben iparosok számára áll fen, tehát fentartása — mint lényegében nem tudós középiskoláé — sem jöhet más tekintet alá, mint bármelyik szakiskoláé. Ha pedig csak mint

specificus szakiskola vehető tekintetbe, az ilyen fentartásánál a lakosság többsége igényeinek kellene első sorban irányadónak lenni, és ez okoskodás aligha oda nem vezet, hogy Debreczen érdekeinek inkább szolgált a „magyar teritiából“ kifejlődött, bár még meg nem erősödhetett polgári iskola, mint a mai költséges reáliskola. Pedig a polgári vagy tán még inkább a felsőbb népiskola, melyet a reáliskola kedvéért megszüntettünk, nem is specificus szakiskola volna, hanem az, a mit a reáliskolában akartunk feltalálni, kisebb gazdáink és iparosaink számára való tanintézet.

S ha az okoskodásnak ez a folyama, hogy t. i. a reáliskola sem általában, sem különöbben mint debreczeni egyik középiskola sem elméleti, sem gyakorlati szempontból nem állja meg helyét, szakiskola gyanánt pedig nem felel meg a tulnyomólag nagy többség igényeinek, ha mondom az okoskodásnak ez a folyama oda vezet bennünket, hogy még ha Debreczen városának népoktatási intézetei teljesen rendben volnának is, akkor is előbbvaló volna p. o. földműves-, ipar- és kereskedelmi iskolák állítása egy reáliskola fentartásánál; ugyan mit mondjunk a jelen viszonyok közt? Igaz, hogy Debreczen városa sokat áldozik a tanügyre, folyton állít újabb-újabb népiskolákat, gondoskodik az iparos oktatásról, van földműves és kereskedelmi iskolája, sőt felsőbb gazdasági tanintézete is. . . . De népiskoláinak nagy része túl van tömve, s abban a Debreczenhez bizony nem igen illő állapotban, a miben körülötte sok kisebb város népiskolája nincsen, hogy t. i. tanítói egy jó részének még folyvást 100—150 gyermekből álló négy osztályt kell tanítani egy teremben! Azt ne is kérjük, hogy részesül-e hat osztályú oktatásban a gyermekek nagy része? Azt se kérjük, hogy ha keresztül vitetnék a gyermekek kötelező oktatása, hol és kik tanítanák őket? Csak azt kérjük meg, gondoskodott már Debreczen városa olyan népoktatási intézetekről, melyekben az, ki tudós középtanodába járni nem akar, találjon a népiskolánál valamivel magasabb fokú képzést? Hiszen lehetetlenség nem érezni, hogy a „fenn az ernyő, de nincs kas“-féle eljárással pillanatnyi sikert, fénylést, lehet ugyan elérni, de tartós javulást eszközölni nem.

Debreczennek nincs p. o. egy tisztességes kórháza. A felsőbb gazd. tanintézet épületét szánta annak. De nincs pénze, hogy a helyett a városban egy misikat építsen. Nem volna tehát posztóra való, hanem olyan drága sújtásra telnék? Nem hiszem. Tudom is, hogy nem úgy van. Tudják Debreczen város intéző férfiai, hol itt a baj, mi itt a szükség. Csakhogy jobban belátnak a dolog szövegébe mint én. Azt tudják, hogy a reáliskola — már ugy a hogy — meg van, s az erre fordított költség legalább oktatási célra megy. Másrészt kötelezi őket némileg a mult s — homályos árnyakkal — biztatja a jövő. Remélni látszanak, hogy a kállói reáliskolát átfogja Debreczenbe helyezni az államkormány s akkor Debreczen egyéb kívánalmának is megfelelhet s reáliskolája is lesz.

Untig elégszer ismételtém e czikk folyamán, hogy a reáliskola, ugy a mint ma áll a dolga, nem nyereség, hanem betegség. — Én Debreczennek sokkal nagyobb céljait atom, mint a minő egy életképtelen hajtásnak életre dédelgetése. Debreczennek a tiszántúli alföld központjává kell lenni. Forgalmi központ már alig ha lesz, mert a külországek kereskedelmét közvetítő vasutak nem rajta át, hanem

mellette járnak el. Szellemi központtá kellene hát lennie. S azt hiszem, lehet is, de lesz is.

Csakhogy el ne feledjük, hogy ennek két dolog a conditio sine qua nonja. Először a köznépet, másodsor az értelmiséget kiválóan képzetté tenni. Ennek utja 1-szor a népoktatási, 2-szor a közép és csak 3-szor a felsőiskolák emelése. Igaz, hogy e két utolsó kivált circulus vitiösusban látszik járni. De a körjárás csakis látszólagos. Szűette fából senki sem faragott, a legügyesebb ács sem, erős gerendát, talmi aranyból is bajos valódi arany ékszer állítani elő. Rosz festékekkel és durva vászonra Munkácsy sem csinál remek képet. Alap nélkül sem épített még a levegőbe senki. A mint alapja pedig a népiskolai oktatás a közép oktatásnak, olyan alapját veti a középiskola a felsőnek. Lehet 4 szál vékonyoszlopokra is palafődetet rakni, csak az a kérdés, meddig bírja? A körben forgás csak annyiban áll fenn, hogy a nép tanítói, lelkészei s mindennemű hivatalnokai, egy szóval a társadalom értelmisége a közép és felső iskolákból kerülven ki, ez intézetek felállításában a jelölt sorrendet megtartani nem lehet. A sorrend csak annyit akar mondani, hogy fényűző kiadást tenni addig a felsőbb fokon, míg az alsóbb fokú intézeteknél erős hiányok látszanak, czélt tévesztett eljárásnak mondható.

Népoktatási intézeteket legelőször s lehetőleg jókat. Azután jönnek az alsóbb szakiskolák s velük együtt a középiskola. Azután a felsőbb tanintézetek. Ez a természetes sorrend. Középiskola pedig, a czélnak megfelelő csak egy lehet. Ha nem jó a gymnázium, csináljuk újra, tegyük jóvá, de a félszeggel való experimentálásból talán elég is volna már. Hiszen magok a reáliskolák védői is azt mondják, hogy ha ez intézetekbe a latin nyelv tanítását — legalább facultative — be nem viszik, s ennek folytán az országgyűlés meg nem engedi, hogy ez intézetek az egyetemre is előkészítsenek, akkor ezeknek nincsen létezési jogosultságuk. De hát ha beviszi, s a kért engedélyt megadja? — Akkor még ugy sincs. Akkor az egész csak arra való, hogy „mutato nomine“ a gymnáziumról szóljon a rege.

A hogy a dolog jelenleg áll, valószínűleg egyik középiskola sem kielégítő. De kielégítő csak egy módon lehet. Ez egy módot keresünk meg, s ha megtaláltuk, tegyük olyanná a középiskolát, a milyennek lennie kell s megkiméljük az egyik nevet és a feleköltséget és a „félszégét.“

Én azt hiszem, hogy a helyes megoldás vége közelebb jár a gymnáziumhoz; azt hiszem, hogy a debreczeni reáliskola még annyi jót sem tesz, a mennyit különben mint reáliskola tehetne, sem középiskoláink sem semminek nem válik be, annál fogva engedtessek meg nekem még egyszer elmondani, hogy: „Ceterum censeo hanc scholam esse delendam.“

Békési Gyula.

Egy körtünet egyházi életünk organismusában.

A tiszántúli ref. egyházkerület törvényszéke, az 1876-ik évben a mezőtúri lelkész Turgonyi Lajos ügyében azon ítéletet hozta, hogy nevezett lelkész a mezőtúri egyház lelképásztori hivatalából véglegesen elmozdítottatik, más egyházba választása és alkalmazása azonban megengedtetik.

Az ekképen hivatalától elmozdított Turgonyi Lajos lelkész, a f. 1880. év július havában folyamodván a tiszántúli

egyházkerület közgyűléséhez kegyelemért, az egyházkerületi közgyűlés figyelembe véve azt, hogy folyamodó 4 éven át kifogástalan erkölcsi magaviseletet tanusított s azon időt szellemi továbbképzésre használta fel; nevezetesen a magyar kir. budapesti tudományos egyetemen tanári oklevelet nyert, a kecskeméti jogakadémián jogi vizsgákat tett, s országgyűlési képviselővé küzdötte fel magát: miután ezekből ítélve a büntetésnek valódi célja a megjavulás reá nézve eleretett s ifjúkori erkölcsi hibáiért méltó büntetését elvette: megengedtetett: hogy a hazában bármely ref. egyházközségben és így M.-Turon is, ha a gyülekezet tagjainak bizalma felé fordul, lekipásztorra megválasztható és alkalmazható legyen.

A tiszántuli ref. egyházkerületi közgyűlésnek ezen emberies és keresztyéni elveken s indokokon nyugovó határozata, illetőleg kegyelmi ténye azonban, úgy látszik, nemcsak a mezőtúri ref. egyházközség némely tagjainál, kik nevezett lelkésznek ellenségei voltak, idézett visszatetszést és elkeseredést elő, hanem az Isten bünbocsátó kegyelmét hirdető s azért naponként imádkozó heves-nagy-kunsági egyházmegye lelkészi kara által is nagy megütközéssel, sőt botránkozással fogadtatott; mert ha akkor nyomtatásban megjelent s az ország minden pontjára elküldözött, M.-Turon pedig házanként szétosztott s hozzám is készakarva vagy véletlenül elküldetett, egyházmegyei végzés szövegezésének hinni lehet, abból kitűnik, hogy a nevezett egyházmegyei gyűléshez, Szilassy Pál köz- és váltó-ügyvéd, M.-Tur város tiszti és egyházi ügyésze s több a ref. egyház kebelébe tartozó, az értelmiség és közbirtokosság kiváló tagjai folyamodtak; nem különben az egyházmegye több lelkésze is folyamodott azért, hogy ha Turgonyi Lajos M.-Turon megválasztatnék is, az esperesi consensus kiadása tőle tagadtassék meg; mely folyamodásokra nézve a heves-nagy-kunsági egyházmegye f. évi szept. 23-án 27. sz. a. következő határozatot hozta:

A heves-nagykunsági ref. egyházmegye közgyűlésének M. Turon 1880. évi szeptember 23-án tartott közgyűlési jegyzőkönyvének Turgonyi Lajost illető 27-ik sz. a. végzése:

Egyházmegyei közgyűlésünk, kérvényezők, illetőleg óvástevők indokait Turgonyi L. lelkésznek, a mezőtúri ref. lelkészi hivatalba leendő esetleges megválasztatását, s az ennek folytán adandó esperesi consensus megtagadását illetőleg, teljesen magáévá teszi, annyival is inkább, mert közgyűlésünk azon erős meggyőződéstől van áthatva, miszerint Turgonyi Lajos lelkésznek a mezőtúri lelkészi hivatalba leendő esetleges megválasztatása, s a mezőtúri lelkészi hivatalbani működése — melyet már minden fokozatos egyházi hatóságok ítéletileg erkölcsi lehetetlenségnek nyilatkoztattak — a tiszta erkölcsi érület követelményeibe ütköznék. Tekintve továbbá azt, hogy az egyházmegyei lelkészi kar önbecsérzete — mint ez a beadványban is hangsúlyozva van — határozottan tiltakozik azon eshetőség ellen, hogy szolgatársi viszonyba lépjen azon egyénnel, kinek el nem feledhető multja, egyházmegyénk közvéleményében felháborodást idézett elő, s kitől lelkészi karunk méltó idegenkedéssel fordul el; tekintve azt, hogy nevezett lelkésznek M.-Turra leendő visszahelyeztetése, az egyház és iskolák érélyes, buzgó áldozatkész pártfogóinak, magában a mezőtúri egyház kebelében a közügyek iránti elhidegülését vonná maga után,

és a papi magasztos állás méltóságát sértené meg, s egy beláthatlan egyházi s erkölcsi zavar szomorú jövőjét kezdeményezné; ily meggyőződéstől áthatottan, közgyűlésünk — noha a főtiszteletű egyházkerületi hatóság iránt tartozott tiszteletről soha meg nem felejtkezett, s jelenleg sem felejtkezik meg, mindazáltal a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés kegyelmi ténye által felidézett zavarok elhárítása szempontjából erkölcsi szent kötelességének ismeri, mint az egyházi belélet nyugalmának s közbékének hivatott öre, hogy a heves-nagykunsági egyházmegye esperesét végzésileg oda utasítsa, miszerint Turgonyi Lajos esetleges megválasztása esetében, e választásra netalán kérendő esperesi consensust, az egyházmegye felelősségére, illetve annak nevében határozottan tagadja meg.

Hogy Szilassy Pál és társai az egyházmegyéhez intézett kérvényekben oly modorban szólnak az egyházkerület eljárásáról, a mint az rövid kivonatban az egyházmegyei jegyzőkönyvbe is fölvetetett, azon csak mély sajnálatát fejezheti ki egy távoli szemlélő; mert azon kérvénynek minden egyes pontjából látszik a szenvedély és harag, melyek pedig nem jó tanácsadók; látszik, hogy míg folyamodók a Turgonyi L. iránt jó indulattal viseltető gyülekezeti tagokat egyszerűleg „*elvakított tömegnek*“ czímezik, bizonyára ők sem az igazság, méltányosság és szeretet szemüvegét használják a fenforgó tények és körülmények megítélésénél; s kissé megdöbben az ember lelke, hogy az értelmiség kiváló tagjai, a mint czímezve vannak, dorongokkal és fustélyokkal jönnek s állanak elő szerintök annyira igazságos ügyök védelmére. Hiszen az igazságuk épen abban áll nagy hatalma és hódító ereje, hogy a kicsinykedések s kövel dobálások terére soha nem léphet; nemes és hozzá méltó fegyverekkel viv, magasztos és méltóságos tekintélyét mindig megtartván. A mezőtúri egyháztagok kérvénye tehát csak sajnálkozást kelthet az olvasóban.

Annyival nagyobb fontosságú és fájdalmasabb az egyházmegye több lelkészének és már most az egész egyház megyei közgyűlésnek ténye, mely határozottan tiltakozik Turgonyi Lajos megválasztásának esperesi megerősítése el.en.

Megvallom a nevezett egyházmegyének ily határozott fellépése először mélyen hatott reám s kissé habozni kezdtem a kérdés felett; de másfelől felgondolva azt, hogy hova juttathatják a nélkül is a már nagyon bomladozni induló rendet egyházunkban az ily fellépések és törekvések, és vizsgálva ezen ügynek a multban visszanyuló szálait, nem titkolhatom el mély csodálkozásomat és nagy fájdalmamat az egyházmegye eljárása felett. Mert:

1-ször is nagy következetlenségbe esett önmagával a heves-nagy-kunsági egyházmegye, midőn fentebbi határozatát hozta. Hiszen még 1876-ban maga az igen tisztelt heves-nagy-kunsági egyházmegyei törvényszék ítélete csak annyit foglal magában: hogy T. L. m.-túri lelkész hivatalától véglegesen elmozdittatik, de azon egyházon kívül más egyházba leendő megválasztása megengedtetik. Ha már oly nagy az egyházmegyei lelkészi kar önbecsérzete, hogy szolgatársi viszonyba nem léphet oly egyénnel mint T. L., miért engedte meg vagy legalább nem kifogásolta azon ítélet meghozatalát, akkor rögtön fel kellett volna szólalni a nemes önbecsérzetnek; mert még is különösnek látszik, hogy ha

Turgonyi Lajos történetesen a heves-nagykunsági egyházmegyében kebeleztetett más egyházba mint a m.-túri egyházközségbe, megválasztják, azt békésen és nyugodtan fogadják és túri s nem tartja méltóságán alulinak vele szolgálni, de már M.-Túron alkalmazása annyira sérti nemes becsület-érzését.

2-szor. Mi lelkipásztorok ünnepélyes eskütételünkkel kötelezzük magunkat „hogy mindennemű eljárásunkban a fennálló egyházi törvényekhez és törvényes rendtartásokhoz alkalmazkodunk;“ még érvényben álló kánonaink is azt tartják: „*Quoniam Monarchiam illam et Hierarchiam anti-christianam merito damnamus et rejicimus; nequaquam tamen Anarchiam quoque, aut Politiam Cyclopicam, in qua nemo audit nominem et quae Monarchia ipsa est longe pestilentior, in ecclesiis nostris ferre possumus; sed Aristocraticum quoddam, seu posius Aristocratico-Democraticum ecclesiae regimen amplectimur.*“

Számot vetett é ennél fogva az egyházmegye a következőképpel, midőn oly veszélyes lejtőre lépett, megtagadván az engedelmisséget felsőbb hatósága irányában? nem lesz-e ez példa arra, hogy majd az igen tisztelt egyházmegye határozatainak egyes egyházközségek presbyteriumai vagy épen egyes egyháztagok mondjanak ellent s jelentsék ki vetojukat? Az ellenmondási s engedetlenségi viselkedés, mint ragály terjedhet szét egyházi életünk organismusában s hova lesz akkor a magyar ref. egyház? széttűl, oly alakot vesz föl, hogy többé nem ismerünk reá. Eddig is csak erkölcsi hatás és eszközök voltak azok, melyek egyházunkban a rendet, a felsőbb hatóságok által hozott végzéseknél a tiszteletet biztosították s ha épen mi lelkipásztorok vesszük át a sirásók szomorú munkáját, magunk ássuk alá egyházalkotmányunk a nélkül is gyenge alapzatú épületét, csakhamar véget érünk s a felhalmozott sirdombon majd sirvirágok helyett töviseket lenget a szomorú idők búskomor szele, pusztulás, vész, fejetlenség és zavar kél nyomaink után. — Ne keressük az ily dicsőséget!

3-szor. Mellőzve az egyházmegye ezen tényének az evangéliom alapján bírálatát, hogy vajjon megegyezik-e ezen eljárás Krisztus szolgáló nemes és magasztos tisztével; ugy kell-e nekünk bannunk a megtérő bűnösökkel, azt tanultuk-e a mi isteni mesterünkötől? Nem lehet figyelmen kívül hagyni azon mulasztás felemlítését sem, hogy a tiszántuli egyházkerület, midőn nevezett ítéletét: 1876. július havában meghozta, elrendelte volt: hogy a Turgonyi Lajos által üresen hagyott lelkészi állomás már azon év őszén okvetlenül töltesse be; 1879. nyári közgyűlésén ismét megújította ezen rendeletét s ha ez végre lesz hajtván, mindezen kellemetlenségek és utóhatások elmaradnak. De ugy látszik, a mily készség és buzgalom fejtett ki az egyházmegye kebelében a tiltakozásra az egyházkerületnek legutóbbi határozata mint kegyelmi ténye ellenében: ép oly közömbösséggel viseltetett az egyházmegye az előbbi végzés irányában, semmi erélyt és határozott fellépést nem tanusítván annak fogantatására nézve; s tétlenül nézte, miként húzza, halasztja évről-évre, bizonyos ürügyek alatt egyes egyházközség a lelkészválasztás megejtését. Önmagát okolja tehát az egyházmegye, hogy lanyhasága és elnézése következtében ily alakulást vehetett ezen ügy.

Végezetre ki kell jelentenem, hogy semmi sincs tőlem

távolabb, mint azon felfogás, hogy én az egyházmegyei lelkészi kart talán oly alárendelt helyzetben gondolnám az egyházkerülettel szemben, hogy annak végzéseit föltétlenül minden mélyebb megfontolás nélkül követni tartozzék; elismerem én egy egyházmegyei testületnek, sőt még egyes egyének jogos fellépését is, csak hogy az indokolt s a protestatio szentkönyvünkön alapuló, annak szelleméből folyó legyen, s ha nekem bárki is kimutatja a mélyen tisztelt egyházmegyének ezen fellépését ezen ügyben tanusított eddigi eljárásával következetesnek, a valódi keresztényi elvekben gyökeredzőnek, a béke és rend helyreállítójának, a legnagyobb készséggel visszavonom ezen nyilatkozatomat, de addig, mint egyházi életünk organismusában egy körtünetet kényteleníttem azt tekinteni és tartani.

A szeretet és egyetértés lelke legyen velünk!!

Egy lelkész.

A 22065. számú miniszteri rendelethez.

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, e f. évi 22065. számú rendeletében az anyakönyvvezetőt arra kötelezi, hogy az ismeretlen szülék gyermekeik keresztelésénél — ne hogy téves bejegyzés történjék — az illető szülék házassági bizonyítványuk előmutatását követeljék, a mi más szóval annyit tesz, hogy az ilyen szülék házassági bizonyítványukat a lelkésztől vegyék ki, mert míg ki nem vették, nincs mit előmutatni. — Ámde:

ezen rendeletben a nm. miniszter ur nem mondja ki, hogy az ilyen házassági bizonyítványokat, az anyakönyvvezetők, hivatalból díj és bélyeg nélkül tartozna ke- kiadni? vagy pedig az illető szülék tartoznak azokat — talán bélyeggel is ellátva, díjfizetés mellett ki venni? Pedig est inter et inter. — Mert:

látni való, hogy az első esetben a lelkészek lesznek egy eddig még szokatlan ingyenes munkával nagy mértékben terhelve; a másik esetben pedig a szegény szülök lesznek egy eddig még ismeretlen teherrel nagy mértékben megterhelve. És én egyiket sem látom a méltányosság keretében megférhetőnek. Mert kisebb népességű egyházakban — mint a milyen az enyim is — ösmeri a lelkész a családokat a csecsszópo gyermekig; de nem így áll a dolog Debreczenben és Hódmező-Vásárhelyen, hol évenként másfél ezer gyermek születik. Itt a lelkész csak a tekiutélyesebb s fizetésképesebb családokat ösmeri; a közép és alsó, sokszor fizetésképtelen családokkal pedig merőben ösmeretlen. Hogyan lehet aztán akár a lelkészeket ezer bizonyítvány ingyen kiadására kötelezni; akár ezer tehetetlen szüléket oknélküli fizetésre szoritani. Ezt nevezem én a méltányosság keretén kívül esőnek. Könnyű az ilyen rendeletet papírosra tenni; de — bocsánatot kérek — nem oly könnyű azt teljesíteni.

És én megvalom, hogy ezen eljárás nekem egy kissé comicusnak is látszik, hogy t. i. a pap, a keresztelés alkalmával a házassági bizonyítványt adja ki a bábának; a bába pedig mutassa meg azt a papnak. Hiszen míg a bizonyítványt készítette; addig a házasság törvényességéről talán csak meggyőződhetett, ha saját kiadványát nem vizsgálja is. Mi szükség tehát azt a bizonyítványt kiadni? ha csak a bélyeg kedvéért nem. Vagy talán a rendelet csak is a más egyházból átköltözött, vagy más egyházban lakó szüléket érti? (Bizonyára az oly szüléket érti a rendelet, a kiknek

házassági viszonyáról az illető lelkész a kezénél levő anyakönyvekből meggyőződést nem szerezhet. Szerk.) de hát akkor miért nem így van szövegezve.

Én tehát ezen rendeletet ránk nézve fontosnak tartom. Nekem ugyan nem nagyon gyűl meg veled a bajom, mert én ösmerem híveimet testestől lelkéstől; s ily esetben bizonyítványt sem kérni, sem adni nincs szükségem; de szeretném tudni, hogy miként vélekednek a 10, 20, 30 ezer népszerű egyházak lelkészei? Annyit tudok és merek mondani, hogy ha a bizonyítványokat ingyen tartoznak kiadni; nem veszik jó néven: ha pedig díj mellett kell kiadniok, igaz, hogy szép jövedelemmel lesznek megajándékozva, s az államnak is a bélyegből, ha nem csordul, cseppen: hanem akkor meg a szülőknek meggyűl a rendeletről a kedvök. Minden esetre pedig több lesz a kellemetlenség, mint a haszon.

Azonban én úgy tudom — és úgy is van — hogy a nagyobb népszerű egyházakban, a hol t. i. a lelkész az egyes családokat nem ösmeri, csakis okleveles és így esküvel szolgáló szülésznök működjenek, a kik azon családnak viszonyát, melynél szolgálatot tesznek, minden esetre ösmerik; miért ne lehetne tehát ezeknek hivatalos bemondásukkal megelégedni? tudokra adva, hogy a hűtlen bevallásért lakolni fognak. Eddig is így volt ez országszerte, még sem volt miatta valami nagy baj.

És ha a bába csakugyan csalói akar, ezt házassági bizonyítvány előmutatása mellett is meg teheti olyan helyen, hol a családok a lelkész előtt merőben ösmeretlenek. Megteheti például — ha a lélek ráviszi és nem fél a büntetéstől, hogy elébb az X. Pál házassági bizonyítványát kivesszi vagy kivéteti más által a lelkésztől s ekkor ezen bizonyítvánnyal elviszi kereszteltetni az Y. Fáni törvénytelen gyermekét, és ezen gyermeket a lelkész be írja bona fide az X. Pál nevére, kiváltképpen ha a véletlen úgy hozta, hogy az X. Pál neje éppen az Y. Fáni nevet viseli vagy a bába szándékosan ilyet keresett, mert sok férj és sok nő viseli a világon ugyanazon egy nevet. „Egy faluban sok ember volt Takács néven, különösen János névre csaknem minden háznál kereszteltek.“ Régen megírta ezt Edvi Illés száz darab aranyért. Azt is megteheti a bába — ha a lélek ráviszi — hogy egy régen özvegyességben élő nőnek törvénytelen gyermekét elviszi kereszteltetni, bemutatván melléje a régen elhalt férjnek, még életében vagy talán halála után, más célra, például hagyatéki tárgyalásra ki vett házassági bizonyítványát és a lelkész a törvénytelen gyermeket be írja törvényesnek.*) És ezen beírást a legjobb lelkiismerettel teheti, mert hiszen a bába a házassági bizonyítványt kezébe adta, és mi kell ennél több? midőn a miniszteri rendelet a férj lét-bizonyítványát egy betűvel sem említi; holott ily esetben a gyermek törvényes vagy törvénytelen voltának kiderítésére, aligha nem itt sarkallanék a dolog. Sokat megtehet, sok csalást elkövethet a bába minden rendelet dacára is — ha a lélek ráviszi — melylyel a legszigorúbb rendeletet is ki lehet játszani, hát még a gyengébbet!

Hátha még azt is hozzá vesszük, hogy van olyan hitfelekezet, a mely megengedi, hogy a keresztelést mortis in periculo, a bábák is végezhessek, a kik aztán az anya-

*) Nehéz ily esetet a valóságban gondolni.

Szerk.

könyvbe való bejegyeztetést utólagosan eszközlik. És mi történhet ekkor? az anyakönyvvezető követeli a házassági bizonyítvány előmutatását; de hát hol van az? Sehol. Lehet, hogy a szülők egybekeltek a harmadik vagy tizenharmadik vármegyében. Elő kell talán keríteni? Igen, de addig a beírás a sorrendből kiesik s 19 év múlva az újonczozásnál hiba lesz. Vagy talán a házassági bizonyítvány megérkezéig, a kérdéses rovatot üresen kell hagyni? Igen, de addig vagy a tinta színe, vagy a penna fogása megváltozhat; vagy az anyakönyvvezető is más lehet s az írás különbözőzé az anyakönyv hitelét teszi kétségessé. Mindenképen baj.

Én elhiszem, és megvagyok felőle győződve, hogy ezen magas rendelet a legjobb célból, s a legnemesebb szándékkal lett kiadva; de — ismét bocsánatot kérek — még sem lehetek veled teljesen kibékülve és pedig a fentebb mondottakon kívül azért is, mert tagadhatatlan, hogy ezen rendelet homályosságánál fogva, a másokkal való kellemetlenkedésre, sőt ha a bizonyítványok pénzért lesznek kiadandók a nyereszkedésre is utat nyit és alkalmat nyújt, midőn a lelkész keresztelés alkalmával, éppen ezen rendeletre hivatkozva, az általa legjobban ösmert családnak is azt mondhatja: „Én nem ösmerem, nem tartozom a család viszonyát írásbeli bizonyítvány nélkül ösmerni; itt a miniszteri rendelet, tessék meg látni; nekem ösmeretlen család szülöttjét, házassági bizonyítvány előmutatása nélkül megkeresztelni nem szabad.“

Óhajtanám azért, hogy ezen magas miniszteri rendelethez, mely már ki van adva, s így kötelező erejű, legalább a miként fogantatás tekintetéből, a bizonyítványok díjasságát vagy díjtalanságát, úgy szintén bélyegmentességét, vagy bélyegkötelezettségét is ide értve, mélyebben belátó lelkésztársaim is hozzá szóljanak. Én elmondtam a magamét őszintén és szerényen; de a mások nyilatkozatát is szívesen veszem.

Sipos Károly,
milotai ref. lelkész.

RÖVID KÖZLEMÉNYEK.

A debreczeni reformált egyházmegye őszi gyűlését f. hó 8-án tartotta meg Debreczenben. 3 új egyházmegyei tanácsbíró esküdt fel s foglalta el tanácsbírói székét. Nevezetesen: Basa Bálint bagosi lelkész, Beke Mihály Debreczen város árvaszékének ülnöke és Nadányi Miklós k. kovácsii közbirtokos. Mind 3 férfinak eddigi multja, az egyházi ügyek iránt tanusított érdekeltsége, tapasztaltsága és bölcsesége, biztos kezességet nyújtanak a gyülekezeteknek a felől, hogy érdemes egyéneket tiszteltek meg szavazataikkal. Egyházmegyei egyházi jegyzővé pedig László János n.-bajomi lelképásztor választott meg 15 szavazattal 9 ellenében. Csak örülnünk lehet ezen választás eredményének is. Még egy 5-ik választás eredménye is kihirdettetett: nevezetesen a még most is ürességben levő egyik világi tanácsbírói székbe Balásházi Albert közbirtokos választott meg, de körülményeire való tekintetből a tisztet el nem fogadhatván, annak emlékeül, hogy az egyházközségek által ily kintüntetésben részesített, a lelkészi és tanítói gyámintézeteknek 100—100 frt kegyes alapítványt küldött. Az egyházmegyei gyűlés hálás köszönettel fogadta a nemes tettet.

A gyűlés legfőbb tárgyát, az esperesnek az egyházlátogatásról beterjesztett jelentése képezte; igaz, hogy fény- és árnyképek egymást váltogatták, a mint egyházi életünk mezeje, az ifju esperes által feltüntetve és megvilágítva lett; de még is a hallgatók azon meggyőződést meríthették a hallottakból, hogy az igazi vallásos érdeklődés, hitbuzgóság folytonosan él a nagy többségnél s kellő erélylyel és

jó akarattal egyházi életünk virágzásnak indulhat. Azon bajnak a megorvoslására, hogy az egyházközösségekben az egyházi adók pontosan nem fizettetvén s be sem hajtatván, jelentékenyen felszaporodtak: a teendőkre nézve minő eljárás követessék, egy küldöttség neveztetett ki javaslat készítésére; nem különben a tekintetben is, hogy az egyes egyházközösségekben az egyházi levéltárak miként rendeztessenek?

Ezen egyházmegyének a mult évben elhunyt derék esperestje Nyiri Péter emlékére a „Protestáns Hetilap“ szerkesztője által megkezdett adománygyűjtés eredménye immáron 450 frtra emelkedett, a mint előterjesztve lett: az egyházmegye óhajtotta volna azt 500 frtra kipótolni, de a pénztár kimerültsége nem engedvén meg, kénytelen e nemes szándékától jelenleg elállani. Legszívesebben látszik tehát, ha az ezen összeg felett rendelkező szerkesztőség azon összeget már most átadja a főiskolai pénztárnak, a hol az kamatoztassék legalább addig, míg 500 frtra kinöheti magát, s akkor léptetessék életbe a kamatoknak ösztöndíjra fordításuk.

Ez volt az első gyűlés, melyen a legközelebbi egyházkerületi gyűlésen fele-küldött esperes Dávidházi János és segédgondnok Beruáth István bemutatták magukat s megkezdették hivatalos működésüket. Örömmel kell üdvözlönnünk a derék férfiakat pályájuk kezdetén, fel a munkára férfiak, sok a teendők.

Egy jelenvolt.

M.-Túron a lelkészválasztás f. hó 10-én tartott meg. Választásra ajánlottak: Szilágyi Márton csökmői lelkész, Turgonyi Lajos volt m.-turi lelkész, jelenleg országgyűlési képviselő és Zsigmond Sándor h.-szoboszlói lelkész. A szavazás megejtetvén, kitünt, hogy 351 egyháztagnak adta be szavazatát, melyből 276 Turgonyi Lajos, 63 Szilágyi Márton nevét tüntette fel. 12 szavazati czédula pedig mint szabályellenes elfogadható nem volt; ezek szerint Turgonyi Lajos 63 szavazat ellenében 213 szavazattöbbséggel a m.-turi egyház lelképásztorául megválasztott. Ezen eredmény kibírdetése után Csala Gerő egyháztagnak a maga és elvtársai nevében óvást tett a megejtett választás ellen és kinyilatkoztatta, hogy a választásnál történt s egyházi kánonokat sértő szabálytalanságok miatt felebbezni fog s fellebbezését a kifogásra vonatkozó érvekkel együtt a kellő helyen és időben írásba fogja beadni.

Ugyanezen papválasztásra vonatkozólag érdekes tudni, hogy M.-Túron 2397 szavazó egyháztagnak van, s miután csak 351 tag kívánt szavazatával élni, látni való, hogy 2046 szavazó egyháztagnak a választástól egészen visszatartotta magát. Bizony a számok nem egészséges viszonyokra vallanak, minden esetben az egyház ügyei iránti érdeklődés hiányát a legsajnosabb világításba helyezik.

A szatmári ref. egyházmegye szokásos őszi közgyűlését f. hó 7-én tartotta meg Szatmár-Németiben. Nagyon szembeötlő volt a vallás szent ügye iránti rideg közönyösség, mely a gyűlésen a tagok meg nem jelenésében nyilvánult. Az egyházak közül alig egy kettő képviseltette magát; a világi tanácsbírák székei egytől egyig üresen álltak. De üresen állnak azok minden gyűlésen már évek óta s most is egy két tanácsbíró kivételével a többiek még elmaradásukat előre bejelenteni is feleslegesnek tartották. A részvétlenség általános leverő hatást keltett volt s elhatároztatott: hogy a gyűlésekről már évek óta elmaradt tanácsbírák nyilatkozattételre szólítottassanak fel, vajjon óhajtanak-e a tanácskozásokban ezentul résztvenni, hogy ellenkező esetben az egyházmegye választási jogával élve, helyüket a gyűlést szorgalmasan látogató egyének által tölthesse be.

A szatmári gimnáziumnak tanári kara az egyh. m. gyűlésen ezentul az igazgató által fog képviseltetni.

Tárgyaltattott a szatmári ref. egyháztanácsnak Dobrai Mihály fitanító ellen ujlag beadott panasza. Nevezett tanóra már egyházkerületi végzés értelmében kimondatott, hogy ha a hosszas működésére tekintetből engedett probaidó

letelte után ujlag panasza merülne fel ellene az egyháztanácsnak: azon esetben az őt valamely más egyházbba áthelyező egyh. megyei utasításnak minden felebbezés kizárásával engedelmeskedni tartozik. A probaidó alatt bebizonyult, hogy Dobrai Mihály állása igényeinek megfelelői nem képes, ennél fogva az egyh. m. gyűlés, amenyiben más egyházbba áthelyezéséhez a nála tapasztalt fogyatkozások miatt kevés remény van, őt mint elerőtlenedett tanítót az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézetbe leendő felvételére a vallás és közoktatási minisztériumnak maga részéről ajánlja, az egyházi év végéig, mialatt szomorú sorsa említésére minden lehető intézkedést megtesz, jelenlegi állomásában s fizetésében meghagyja.

A szatmári ref. egyháznak az egyh. és isk. szükségek fedezése végett készített tervezete, mely az egyházkerület f. évi július hónapban tartott közgyűlésén csak azon oknál fogva nem nyert megerősítést s küldetett vissza az egyházmegyére, mivel ennek mellőzésével terjesztetett fel, tárgyalás alá vétetvén, örömmel elfogadtatott, annyival is inkább, mivel az ellen a jelenvolt képviselők nyilatkozata szerint azóta is semmi ellenvetés nem tétetett. Végleges megerősítés végett felterjesztetik a főt. egyh. kerülethez, melynek a szatmári ref. egyház tagjainak áldozat készségéről tanuskodó szép és nemes intézkedést megerősíteni immár semmi sem áll ujában.

Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság által készített s az egyház kerületnek f. évi július havi gyűlésén 252. és 253. sz. alatt elfogadott javaslat életbeléptetésére Kis Áron esperes elnöklete alatt egy 12 tagu bizottság választatott u. m. alelnök Illyés István e. m. főjegyző, jegyző Tabajdi Lajos szatmári lelkész; tagok az egyház részéről: Fésős András németi, Kalós Péter tiszta becsi, Kis Lajos nagy-szekeresi, Bélteki Albert bodpaládi lelkészek; világi részről Böszörményi Elek, Nagy József szatmári ügyvédek, Csepelyi Miklós e. m. világi jegyző; a tanítók részéről: Kótav Lajos szatmári, Bay Ferencz tiszta-becsi, Kis György vetési tanítók.

Bartha Mór sályi lelkész állását Szilágyi József mikolai lelkésszel megcserélvén, a távozása folytán megürült egyházmegyei képviselői állásra a közbizalom Szarka Boldizsar vetési ref. lelkézt, az egyházmegye derék és buzgó tanácsbíráját emelte.

Azon körülmény következtében, hogy a nagy-géczi egyház leégett iskolája építésénél az esperesi hivatal által kiadott iskola-épület tervét el nem fogadta s az egész hosszában egy öllel kívánta keskenyebbé tenni, nehogy jövőre hasonló visszaélések történjenek, esperes ur elnöklete alatt egy bizottság alakított, mely az egyházi építkezésekre vonatkozólag oly szabályt alkotott, amelytől sem az esperesi hivatalnak, sem az egyes építkezni kívánó egyházaknak elterniök nem leend szabad.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: *Joo István.*
Főmunkatárs: *Toth Samuel.*

Pályázat

a körös-ladányi hely. hitv. egyházban véletlenül megürült segéd-lelkézi minőséggel egybekötött rektori állomásra:

Fizetés: 1. Szabadlakás. 2. Késpénz 58 frt 80 kr. 3. Fűtőpénz 6 frt 30 kr. 4. Örletésért 3 frt 36 kr. 5. Ünnepi követek ellátására 6 frt. 6. 15 font fagyú. 7. 50 font só. 8. Egy öl tüzi fa. 9. Gyült búza 18 köb. 10. Gyült árpa 30 köb. 11. 1/2 telek föld, járulékaival, melyet maga műveltet, s adóját az egyház fizeti. 12. Búcsúztatás halottól 2 frt.

Kötelessége a nagyobb fiiskolában az osztályokat vezetni s szükség esetén lelkézi teendőket is végezni.

Pályázók a kellő okmányokkal felszerelt kérvényeiket a lelkézi hivatalhoz f. hó 28-ig külljék be.

Az elválasztandó egyén ha netalán oklevéllel nem bírna, azt egy év alatt köteles megszerezni, ettől függesztetvén fel végleges megerősítésére. Körös-Ladány, 1880. okt. 12.

Az egyházi előjáróság.